

**РЕАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО ПІДХІДУ У КОНСТРУЮВАННІ ЗМІСТУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ
У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ БУКОВИНИ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ
(1918-1940 рр.)**

Постановка проблеми у загальному вигляді... Духовно-творча константа мистецтва у системі музичного навчання й виховання школярів займає важливе місце, реалізується у змісті мистецької освіти сучасної школи, потребує значної уваги науковців та педагогів. В історії розвитку освітніх закладів України різних історичних періодів спостерігались чіткі підходи до формування змісту музичної освіти, навчання музиці і співам, дослідження яких актуалізується на сучасному етапі у контексті “розкріпачення педагогічної свідомості” (О. Сухомлинська), появи можливості нового прочитання традиційної проблематики та об’єктивного, незаангажованого висвітлення подій і фактів, що з об’єктивних причин розглядались тенденційно, або узагалі замовчувались. Це, зокрема, стосується і діяльності навчальних закладів Буковини у період її окупації Королівською Румунією (1918-1940 рр.), коли музична освіта й мистецтво були одним із способів збереження національної самобутності, ідентичності українців краю.

Багатонаціональна розмаїта музична культура Буковини, що упродовж століть розвивалась у загальноукраїнському, європейському та світовому контексті, була рушійною силою національної культури й освіти, сприяла вихованню дітей й молоді краю на нетлінних культурних цінностях народу, – потребує цілісного, глибокого, об’єктивного дослідження й пропагування не лише на власних теренах, а й за межами регіону. Навчання музики й співів школярів – важливий аспект культурно-національного виховання, особливо в умовах чужоземного панування. Тому зміст музичної освіти у різних типах навчальних закладів краю повинен стати предметом детального історико-педагогічного розгляду й аналізу, особливо зважаючи на той факт, що буковинські педагоги намагались творчо удосконалити його, збагатити найкращими зразками фольклору, творів для дітей, надбаннями світової та української музичної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми...

Зважаючи на комплексність проблеми у її дослідженні актуальними є напрацювання вітчизняних учених стосовно загальних підходів формування змісту освіти (В. Бондар, В. Буряк, М. Вашуленко, Е. Вільчковська, Н. Волошина, Б. Коротяєв, В. Краєвський, В. Ледньов, І. Лернер, В. Лозова, О. Савченко, Г. Троцько); музичної освіти і навчання школярів (Б. Асаф’єв, А. Авдієвський, О. Апраксина, Д. Д жола, Д. Кабалевський, Л. Масол, Г. Падалка, О. Ростовський, Л. Хлебникова, А. Щербо). Значення мистецтва у системах музичного навчання і виховання школярів чітко окреслені у спадщині корифеїв української музичної педагогіки – В. Верховинця, Ф. Колесси, М. Леонтовича, М. Лисенка, С. Степового та інших. На сучасному етапі розвитку музичної освіти проблема творчості в системі навчання проаналізовані О. Борисовою, Н. Вишняковою, О. Кузнецовою, Г. Падалкою, О. Рудницькою, Л. Школяр, В. Шульгіною, О. Щолоковою.

У контексті нашого дослідження важливим є наукові праці дослідників, присвячені розвиткові музичної освіти в Україні на різних історичних етапах (Б. Брилін, І. Єгорова, Л. Коваль, С. Ковальова, Л. Лимаренко, Л. Москальова, З. Сирота, О. Цвігун та ін.); висвітленню регіональних особливостей розвитку музичної освіти і культури в Галичині (О. Поясик, Л. Проців, М. Черепанин); на Буковині (М. Гарас, А. Жуковський, Я. Мельничук, Л. Кобилянська, І. Ковальчук, О. Пенішкевич, І. Петрюк, С. Процик, І. Хілько, О. Яцків та ін.) та Закарпатті (Т. Росул, В. Кузьмічова, О. Черкасов та ін.). Цінними джерелами є праці німецьких, румунських та українських дослідників минулого і сучасності: А. Гржималі, А. Мікуліча, А. Норста, Л. Штауфе-Сімігіновича; Г. Ончула, Л. Русу; М. Білинської, І. Глібовицького, К. Демочка, М. Загайкевич, О. Залуцького, А. Кушніренка та ін. Проте творчий компонент змісту музичної освіти у навчальних закладах Буковини міжвоєнного періоду не розглянутий детально, що й актуалізує мету даної публікації.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягала у висвітленні шляхів реалізації творчого підходу до конструювання змісту музичної освіти у початкових та середніх навчальних закладах Буковини у міжвоєнний період (1918-1940 рр.).

Виклад основного матеріалу дослідження... Сучасними вітчизняними дослідниками обґрунтовано, що конструювання – це процес оптимального вибору елементів змісту освіти, який визначає мету вибору, напрям, умови вибору, а творчий компонент змісту музичної освіти – це досвід творчої діяльності учнів, розширення якого на основі співвідношення, перетворення, порівняння, інтерпретації музичного матеріалу розвиває не тільки уявлення, фантазію, інтуїцію школярів, але й впливає на формування музичної грамотності учнів. Конструювання творчого компонента змісту музичної освіти відбувається на підставі загальних та спеціальних принципів. До загальних відносять основні принципи дидактичного конструювання: цілеспрямованість, функціональність, неперервність, інтегративність, співвідношення, системність, самоорганізація, розвиток, самовизначення, самостійність, рефлексія, варіативність, лінійність, концентричність, спіралеподібність конструювання

навчального матеріалу; до спеціальних – взаємозв'язок музичного мистецтва з життєвим досвідом учня; взаємозв'язок емоційного та логічного; співтворчість учня та педагога; музично-пізнавальний принцип; творча основа музичної діяльності, образність, асоціативність, імпровізаційність, художність; колективне музичне навчання з урахуванням індивідуальних особливостей учнів; взаємодія компонентів змісту музичної освіти, що проявляється в творчій діяльності [1, с. 11]. Безперечно, століття тому розвиток теорії та дидактики музики знаходився на значно нижчому рівні, однак певні елементи творчого підходу, окремі принципи конструювання змісту музичної освіти у початкових та середніх навчальних закладах можна відстежити у практиці роботи буковинських учителів у міжвоєнний період (1918-1940 рр.).

У період 1918-1940 рр. на Буковині склалася струнка система освітніх установ. Її ланками були: *coala de sorii mici* (школа для маленьких дітей – переклад авторський (далі – Г.П.): її відвідували діти з 5-ти річного віку; *Învă ământul primar cicl. I.* (початкова школа першого циклу – Г.П.): була обов'язковою для дітей, яким виповнилося 6 (7) років, термін навчання у ній складав 4 роки. Школярі, що обмежувалися початковою школою, мали змогу навчатися ще один рік, тим самим на цьому їх початкова освіта вважалася завершеною й вони отримували відповідний документ; *Învă ământul secundar* (заклади середньої освіти – Г.П.): до них входили гімназії (з 4-річним навчанням, починаючи з 10 років, на базі початкової школи), ліцеї (з 3-річним терміном навчання, починаючи з 14 (15) років, на базі гімназії); заклади професійно-технічної освіти (сільськогосподарські, комерційні, індустріальні та ін.); *Învă ământul special (professional superior)* (вищі професійно-технічні заклади: сільськогосподарські, комерційні, індустріальні та ін. – Г.П.); *Universitatea* (університет): найвища ланка освіти, яку відвідували особи з 18 (19) років. Окрім того, до системи освіти краю входили навчальні заклади для дітей з особливими потребами та функціональними обмеженнями (*coli pentru anormali*), *învă ământul primar pentru adul i* (початкові школи для дорослих-анальфбетів (неграмотних осіб) та навчальні заклади для майбутніх служителів культу (*coli normale, seminarii*).

Музичній освіті та вихованню дітей у них приділялася належна увага, адже музика та співи були обов'язковими предметами у початкових і середніх навчальних закладах краю, свідченням чого є прийняті державні освітні документи того часу. Що стосується змісту музичної освіти, то, відповідно до державних законів та розпоряджень місцевої влади, метою викладання музики у початковій школі було визначено: “пробудження та розвиток інтересу дітей до музичного сприйняття, сприяння їх гармонійному й та духовному розвитку; сприяння гарному настрою під час вивчення, сольфеджування та виконання пісень і танців; пробудження інтересу й розвиток естетичного смаку, любові та розуміння румунської народної пісні та танцю, а також стародавньої церковної музики, привчаючи дітей слухати та співати румунські пісні; завдяки музиці підготувати школярів духовно до суспільного життя у плані формування почуттів, мислення та патріотичного осмислення сучасності” [7, р. 19].

Згідно програми початковий курс (*Cursul primar, I–IV кл.* – Г.П.) навчання співам у початковій школі передбачав вивчення у кожному класі по вісім пісень, з яких – чотири є обов'язковими, інші чотири – за вибором вчителя. Це можуть бути пісні морально-патріотичного змісту, народні, святкові, відібрані відповідно до місцевості, де знаходиться школа; румунські танці та марші. Окрім того, у кожному класі вивчаються церковні (літургійні) пісні, у результаті чого після закінчення четвертого класу всі учні знатимуть пісноспіви Святої Літургії відповідно до традиційних церковних мелодій.

Починаючи з третього класу, всі школярі початкових шкіл вивчають, окрім пісень, передбачених у кожному класу програмою, наступні: “*Imnul Regal*” (“Королівський гімн”), “*Pe al nostru steag*” (“На нашому прапорі”), “*Tricolorul*” (“Трикопор”), “*Hora Unirii*” (“Хора єднання”), “*Deșteaptă-te Române*” (“Прокинься, румуне”), “*Bravii sorii ai României*” (“Браві діти Румунії”). Перед початком уроку діти співають молитву (“*Doamne al puterilor*”), молитвою також урок закінчується (“*Cu noi este Dumnezeu*” (“З нами Бог” – Г.П.). Учні початкової школи обов'язково вивчали тропар церкви, на території якої знаходиться школа; релігійні пісні “*Mântuiește Doamne poporul tău*” (“Сохрани Боже твій народ”), “*Christos a înviat*” (“Христос Воскрес”), “*Nașterea ta Christoase*” (“Твоє народження Христе”) та стародавні церковні пісні. Протягом всього грудня вивчалися святкові пісні (колядки), перевага надавалась творам тієї місцевості, де знаходиться школа. За два тижні перед кожним святом (народним чи державним) вивчалися відповідні святкові пісні.

Творчий підхід до формування музичної освіти учнів учитель міг застосувати, добираючи певний музичний матеріал, адже, відповідно до “Рішення стосовно навчання музики” від 26 листопада 1937 р. вчителі музики зобов'язані були скласти для кожного класу та на кожний навчальний рік обов'язковий навчальний репертуар, який складатиметься з 10 пісень, мелодій або характерних музичних тем, які вивчатимуть учні. У доборі репертуару слід зважати, перш за все, на його виховний та мистецький потенціал. Особлива увага – до народних творів, пісень, стародавньої духовної музики, зокрема, усі учні повинні знати як мінімум один зразок таких жанрів народної румунської музики: колискові, колядки, новорічні святково обрядові, плугушор, дойна, весільні пісні, старовинні пісні, танцювальні пісні, оплакувальні, церковні. Ці пісні відбирає вчитель музики, на власний розсуд, у тому числі він може використовувати пісні відповідного регіону, де знаходиться школа.

Уроки музики, які відбуватимуться перед великими релігійними святами мають бути зосереджені на їх підготовці (наприклад, у грудні заняття присвячуються вивченню пісень до зимових свят; за тиждень перед святами 1 грудня, 24 січня, 10 травня та День Героїв вивчаються відповідні пісні героїко-патріотичного характеру) [8, р.1025-1026]. Цей репертуар повинен бути представлений дирекції школи на початку кожного навчального року. Аналіз цього документа дозволяє стверджувати, що учителі музики мали достатній творчий простір для добору навчального матеріалу, і учитель, який відповідально ставився до своїх обов'язків за бажанням та, не порушуючи суворих приписів, міг насичити навчальну програму зі співів кращими зразками фольклору, у т. числі й українського, дитячими творами, доступними віку школярів прикладами класичних творів.

Архівні документи свідчать, що буковинські учителі використовували наступні шляхи реалізації творчого підходу до формування змісту освіти. Перш за все, це стосувалося добору музичного матеріалу та застосування творчого підходу до їх вивчення у навчальному процесі. У початковій чоловічій школі №10 "Міхай Кісанович" м. Чернівців, як свідчить журнал реєстрації пройденого матеріалу, учителька Патак Ірина в I класі, крім обов'язкових для вивчення творів: "Regina" ("Королева"), "Jurământul plăieștilor" ("Присяга краян"), „Soldatul călăreț” ("Солдат-вершник"), героїко-патріотичних творів до святкування національних свят Румунії (10 травня, 24 січня, 1 грудня та інших) пропонувала дітям для вивчення народні пісні: "Drum bun" ("Щасливої дороги"), "Hai veniți frați și surori" ("Приходьте, брати й сестри"), твори для дітей: "Mîngea" ("М'ячик") та інші. У процесі навчання, окрім традиційного розучування тексту та мелодії пісні, вона практикувала й роботу над музичним образом [2, арк.1-18].

Як свідчать матеріали "Журналу реєстрації пройденого матеріалу" учителя початкової змішаної школи комуни Іжівці Сторожинецького повіту Є.Влада у 1932 /1933 н.р. у I класі учні вивчали дитячі твори: "Iarna" ("Зима"), „Păsărica-n timpul iernii” ("Пташечка взимку"), „Vulpea” ("Лисичка"), "Cucul" ("Зозулька"), "Moara" ("Млин") „Luncile s-au deteptat” ("Луги прокинулися"), „Vine primăvara” ("Весна іде"). Для учнів II-III класів учитель пропонував для вивчення обов'язкові твори: "Imnul naional" ("Національний гімн") „Hora unirii”, („Хора єднання”), "Trăiască România" ("Хай живе Румунія") „România Mare” ("Велика Румунія"); твори героїко-патріотичного змісту: "Steagul nostrum" ("Наш прапор"), "Cântecul 10 mai" ("Пісня 10 травня"); дитячі твори: "Iarna" ("Зима"), "coala" ("Школа"), „Hai odor, hai păsărică!” ("Пташечко") „Luncile s-au deșteptat” ("Луги прокинулися") „Cântec de primăvară” ("Весняна пісенька"); "Cântece cunoscute" ("Популярні пісні"), під якими часто "маскували" українські народні пісні, адже село було етнічно українським. У У-VI класі з обов'язкових учні вивчали національний гімн "Deșteaptăte române" ("Прокинься, румуне"), дитячу пісню "Românașul" ("Румунчик"); "Pe-al nostru steag" ("На нашому прапорі"); "La arme" ("До зброї") „Mândra noastră țară mare” ("Люба наша велика країна"), „Pe câmpul plin de sânge de lângă Mărășești” ("На кривавому полі під Марашештями") [3, арк. 1-45].

Вчитель М.Галеріу у початковій змішаній школі комуни Іжівці Сторожинецького повіту у 1938/1939 навчальному році вивчав з дітьми II-III класів уже згадувані, традиційно обов'язкові: "Imnul regal", "Trăiască regele", „Trei colori”; "Cântece de stea", „Colinde” (різдвяні пісні, колядки). Окрім того, він дібрав для своїх учнів спеціальні твори для дітей: "Rodica" ("Родіка") „Sunt fecior sdrașan” ("Я – сильний хлопчик"), „Toamna” ("Осінь"), „Iarna" ("Зима"), „Săniuța” ("Саночки"), які відповідали віковій та зацікавленості дітей. Зважаючи на історичний момент (близькість початку світової війни, пропаганду ідеї "Великої Румунії" серед жителів Буковини) учитель змушений був вивчати з дітьми військові пісні героїчного змісту, маршевої мелодики, як от – "Noi străjeri de pretutindeni" ("Ми стражири звідусіль") (Гімн молодіжної організації "Стража церій" ("Охоронці країни"); "Purtăm în suflet bărbăție" ("Носимо в душі мужність") „Cântece străjerești” („Пісня стражирів”). Архівний документ свідчить, що учитель М.Галеріу, очевидно, був достатньо музично освіченою людиною, адже пропонує дітям для вивчення навіть романс: "A ruginit frunza din vii" ("Пожовкло виноградне листя") [4, арк.6-24]. Намагаючись оминати серйозний контроль, який здійснювала шкільна влада, педагог робить в журналі записи, типу "вивчали пісню", маючи на увазі, очевидно, твори українського фольклору, вивчення яких відверто не віталосся, адже мовою навчання в усіх школах Буковини у міжвоєнний період була румунська.

А от його колега – учитель ІУ-VI класів тієї ж школи Некула Грігорі, як свідчать архівні документи, не виявляв бажання удосконалити чи урізноманітнити зміст музичної освіти своїх учнів. Він вивчав зі школярами обов'язкові: "Trei colori", "Trăiască Regele", твори героїко-патріотичного змісту: „Pe al nostru steag” ("На нашому прапорі"), "Eroi" ("Герої"), "Scumpă țară românească" ("Дорога румунська країна"), „Nostru steag” ("Наш прапор"), „Dacă țara românească” ("Якщо румунська держава..."), "Marșul străjeresc" ("Марш стражирів"); твори румунського фольклору: "Cântece de stea" (різдвяні пісні) [4, арк.30-44]. Це свідчить про те, що навіть маючи офіційний дозвіл добирати для вивчення учнів пісні за власним бажанням педагога, не кожен з них виявляв ініціативу, творчість, педагогічну сміливість тощо.

Відомий буковинський освітянин та музикознавець Г.Брязу у праці "Музичне виховання у початковій школі", надаючи методичні рекомендації учителям, зауважує, що "учні мають звикнути слідувати за мелодією (віршем), ніби вона сформована з певної лінії, яка має початок і завершення, піднімається і опускається, рухається швидше або повільніше, співається голосніше або тихіше, переривається (в каденції)" [7, р. 20]. Тому для вивчення мелодії вчитель може користуватися музичними інструментами, жестами показувати рух мелодії (диригувати),

позначати (нотами) на дошці підйоми і спуски музичної лінії, укладати склади у різних положеннях, відповідно до висоти звуку (мелодії) і т. інше. Імпровізації, придумування пісень та танців учнями, використання акустичних і музичних іграшок, так само й простих музичних інструментів, рекомендується для дітей кожного класу. Використання нот або інших графічних музичних засобів (відповідно до шкільних розпоряджень) не було обов'язковим у початковій школі, однак це не означає, що методика вивчення та читання нот не рекомендується. Науковці та педагоги відзначали, що навчання нотній грамоті повинно відповідати принципам природовідповідності й доступності, а опанування нею у початкових класах є не просто складним для дітей, а "...формує хибне розуміння про те, що таке пісня" [7, р.20], тому для "...проектування музичних звуків слід знаходити інші графічні засоби для відтворення музики. Головна умова, якої слід дотримуватись, – щоб акустичне зображення оптимальніше відтворювалося символом" [7, р. 20]. Заслужують на увагу й такі методичні положення Г.Брязу: "... понад усе (учителі – Г.П.) повинні бажати, щоб музика сприяла "доповненню" дитинства (розвитку дитини – Г.П.) у духовному-історичному аспекті, духовності, релігійності, традицій та румунського героїзму. У душі дитини ... мають бути знайдені, пробуджені і розвинуті ті оригінальні сили, які характеризують нашу (румунську – Г.П.) націю і наш рід, завдяки яким особистість реалізовується, створюється. Музика та виховання повинні сприяти духовному розвитку румунської дитини, для того щоб вона не стала абстрактною і інертною істотою відповідно до невідомо ким придуманого штампу, але ...формуватися за живою моделлю, прототипом, ідеалом румунської людини" [7, р. 21].

Акценти, які робить у своїй праці Г.Брязу, зрозумілі, бо вмотивовані особливостями політико-адміністративного, соціально-економічного, національного стану краю, внутрішньою політикою, яку провадила румунська адміністрація. Окупувавши Буковину, влада намагалася через школу, діяльність культурно-просвітницьких товариств розповсюдити серед населення краю думку, що буковинці – частина румунської нації, а тому виховання повинно бути відповідним ідеям Великої Румунії, яка постала після Першої світової війни. Відомі педагоги, науковці, культурно-мистецька еліта краю були змушені висловлюватись відповідно до цієї державної доктрини, адже спротив часто означав фізичне знищення у катівнях сигуранци (таємної поліції Румунії).

До найбільш відомих навчально-виховних закладів, які були знані за рівнем підготовки учнів й у Великій Румунії, відносились Ліцей "Арон Пумнул", Ліцей № 3 та Ліцей для дівчаток, які працювали у крайовій столиці м. Чернівці. Ліцей "Арон Пумнул" відвідували діти румунської, української національності та представники інших меншин краю (німці, євреї, поляки та ін.), однак мова викладання була виключно румунська; до Ліцею № 3 ходили діти їдейського віровизнання, у тому числі й німецької національності; склад учнів Ліцею для дівчаток був змішаний. До 1925 р. у Ліцеї "Арон Пумнул" предмет "Muzica vocală" (вокальна музика – Г.П.) викладався лише на підготовчому курсі як факультатив, що зумовлювалось відсутністю кваліфікованих кадрів. Архівні джерела свідчать, що вчителів музики, малювання, гімнастики та праці називали "маестро", що підкреслює їх особливий статус. У звіті про діяльність Ліцею "Арон Пумнул" за 1925 рік знаходимо відомості, що після появи випускника Бухарестської консерваторії, титулованого вчителя музики – Арборе Сава – предмет музика як обов'язковий вводять з першого по сьомий клас (в першому і другому класі – по дві навчальні години, в наступних – по одній годині на тиждень) [5, р. 17-18].

Ліцеї були забезпечені відповідною навчальною літературою: з 1 до 5-го класу учні використовували навчальний посібник M.Gr.Poslušnicu "Muzica vocală" – ("Вокальна музика" М.Гр. Послушніку), а у 6-му й 7-му – його ж підручник "Muzica" („Музика" М.Гр. Послушніку). Дидактичний матеріал, музичні інструменти (кларнети, баритони, труби та інші духові, акордеон, контрабас та ударні), нотний матеріал у вигляді партитур (у 1929 р. їх кількість нараховувала 39 музичних творів, хоріві твори) свідчать про належне методичне забезпечення викладання музики. У Ліцеї № 3 навчальний предмет називався "Muzica vocală" (вокальна музика – Г.П.), вивчався у кожному класі (з першого до четвертого – 2 рази на тиждень; з п'ятого по восьмий – 1 година щотижнево) [6, р.22]. Про зацікавленість педагогів у піднятті власного методичного та виконавського рівня свідчить той факт, що у ліцейській бібліотеці зберігалися професійні журнали, як от – "Arte frumoase", „Revista generală a învățământului", „Revista profesorilor de muzică" („Мистецтво", "Загальний журнал освіти", "Журнал вчителів музики" – Г.П.).

Висновки... Таким чином, у початкових та середніх навчальних закладах Буковини міжвоєнного періоду співи та музика були обов'язковими предметами; учителі та учні мали відповідне навчально-методичне забезпечення. Педагоги мали змогу реалізувати творчий підхід у формуванні музичної освіти учнів шляхом уведення навчального матеріалу відповідно до віку, здібностей, національної приналежності дітей, зокрема твори українського та румунського фольклору, твори для дітей, зразки світового та українського мистецтва. Подальших досліджень потребують методика викладання співів та музики у різних типах навчальних закладів краю досліджуваного періоду.

Література

1. Беземчук Л. В. Конструювання творчого компонента змісту музичної освіти в основній школі: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09/ Харківський нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. – Харків, 2007. – 21 с.

2. Державний архів Чернівецької області (ДАЧО). – Ф. 258 Чоловіча шестикласна початкова школа №10 “Міхай Кісанович” м. Чернівці, – Оп. 1 – Спр. 82. – 16 арк.
3. ДАЧО. – Ф.264 Початкова змішана школа комуни Їжівці та хуторів Урсоая-Пирлітура, Їжівці-Центр та Микулич Сторожинецького повіту. – Оп. 1. – Спр. 17. – 45 арк.
4. ДАЧО. – Ф.264 Початкова змішана школа комуни Їжівці та хуторів Урсоая- Пирлітура, Їжівці-Центр та Микулич Сторожинецького повіту. – Оп. 1. – Спр. 28. – 82 арк.
5. Anuarul pe anii școlari 1922/1923 (Liceul statului № 1 “Aron Pumnul”). Redactat de dirigintele liceului Gheorghe Palamarescu. – Cernăuți: Societatea tipografică bucovineană, 1924. – 65 p.
6. Anuarul V pe anul școlar 1925/1926 (Liceul №3 al statului din Cernăuți) completat de directorul Vasile Vitencu. – Cernăuți: Tipografia mitropolitului Silivestru, 1926. – 54 p.
7. Breazu G. Educația muzicală în școala primară / G.Breazu. – Cernăuți: Revista Pedagogică, 1938. – 21 p.
8. Decizie relativ la învățământul muzicii în cursul secundar din 26 noiembrie 1937 / Рішення стосовно навчання музики на повторних курсах від 26 листопада 1937 р. / Codul general al României, (Codurile, legile și regulamentele uzuale în vigoare), Volumul XXV, Legi uzuale 1937.- București, - Edit. Libr. „Universala”, Alcalay & Co., – 1051 p.

Анотація

У статті розглядається проблема реалізації творчого підходу у формуванні змісту музичної освіти у навчальних закладах (початкових школах, ліцеях, гімназіях) Буковини міжвоєнного періоду (1918-1940 рр.).

Аннотация

В статье рассматривается проблема формирования содержания музыкального образования в начальных и средних (лицеях, гимназиях) типах учебных заведений Буковины в 1918-1940 гг.

Summary

The article focuses on the problem of creativity in shaping the content of music education in schools (elementary schools, high schools, high schools) Bukovina interwar period (1918-1940).

Ключові слова: музична освіта, зміст музичної освіти, творчий підхід, навчально-методичне забезпечення.

Ключевые слова: музыкальное образование, содержание музыкального образования, творческий подход, учебно-методическое обеспечение.

Key words: music education, music education content, creativity, teaching software.

Подано до редакції 13.10.13.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц.Лісовим В.А.

УДК 37.015.3

© 2013

Субіна О.О.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА В ІСТОРИЧНОМУ І СУЧАСНОМУ РАКУРСАХ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Проблема особистості викладача, його професіоналізму, світоглядної культури, духовно-моральних якостей – одна з найактуальніших у педагогіці та філософії освіти, – і це зрозуміло, адже саме від особистісних і фахових характеристик педагога залежить реалізація навчальних планів, якість освітніх послуг, виховання учнів або студентів як у процесі навчання, так і в позанавчальний час.

Педагогічна індивідуальність завжди залежить від особистісних якостей педагога, які у викладацькій професії невіддільні від професійних. Результати спеціальних досліджень відмічають зміни в уявленнях студентів про ідеал викладача, викладацький авторитет і джерелах цього авторитету [1, с. 99]. Сьогодні суттєво зросла важливість особистісних властивостей педагога і відповідно зменшилася значущість інших якостей, необхідних для діяльності викладача. В особистості педагога студенти не сприймають низький рівень культури, неучтв, нетерпимість, фальш, приниження гідності студентів, зарозумілість, жорстокість, злість, агресивність. І навпаки, високо цінують такі людські якості, як доброзичливість, тактовність, широкий кругозір, захопленість викладанням предмету і знання його, інтерес і повагу до студентів, толерантність, розуміння, товариськість, справедливість.

В сучасну епоху глобалізаційних процесів, коли в усіх сферах людського буття визначальним суспільним пріоритетом стає реалізація закону доданої вартості, а принципам моральності й духовності часто відводиться роль декоративного антуражу, питання формування й виховання особистості викладача набувають особливого звучання.

В цьому контексті варто пригадати настанову К.Д.Ушинського про те, що «у вихованні все повинно ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила впливається тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статуті й програми, ніякий штучний організм закладу, як би мудровано він не був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання... Без особистого безпосереднього впливу вихователя на вихованця справжнє виховання, що входить в характер, неможливе. Тільки особистість може впливати на розвиток і визначення особистості, тільки характером можна сформувати характер» [6, с. 63-64].